

ЛІТЕРАТУРА

1. Рощик І., Білан Ю., Кроль В., Міщук Г. Соціальна інтеграція внутрішньо переміщених осіб в Україні: проблеми та виклики для управління місцевими громадами. *Problems and Perspectives in Management*. 2024. Т. 22. №1. С. 728–740.
2. Павлик Н. П., Гордон М. В., Оленцевич Н. В. Соціальна інтеграція людей зі статусом ВПО у приймаючих громадах: результати опитування. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2024. № 2. С. 73–79.
3. Чайченко С., Ішутіна О., Бутиріна М., Березка С. Аналіз інтеграції студентів в умовах вимушеної міграції в Україні та Чехії. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2024. Вип. 22. С. 93–103
4. Tinto V. Student Success Does Not Happen by Accident: keynote address at the European First-Year Experience 2015 Conference. Bergen, Norway, 2015. URL: http://www.uib.no/en/efye_2015/78527/professor-emeritus-vincent-tinto (дата звернення: 08.04.2026).
5. Мости єдності: інтеграція українських студентів у європейські заклади вищої освіти. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/cat/projects-000357344> (дата звернення: 08.04.2026).

**Ольга РОМАНЧУК,
Марія ВОРОБЕЛЬ,
Володимир ХОЛЯВКА
(Львів)**

ФОРМУВАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ І7 ТЕРАПІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ

В умовах глобалізації освіти та інтенсивного розвитку міжнародного співробітництва у галузі охорони здоров'я, володіння іноземною мовою стає невід'ємною частиною професійної підготовки майбутніх фахівців з терапії та реабілітації. Сучасний фізичний терапевт повинен не лише володіти практичними навичками, але й мати доступ до найновіших світових досліджень, протоколів доказової реабілітації та стандартів World Physiotherapy (WCPT) [9].

Центральним елементом іншомовної підготовки є термінологічна компетентність, що забезпечує точність комунікації у професійному середовищі.

Англійська мова за професійним спрямуванням (English for Specific Purposes – ESP) базується на вивченні мовних одиниць, характерних для конкретної галузі [8]. У монографії З. Бакум, О. Пальчикової та С. Костюк термінологічна компетентність розглядається як одна з ключових складових лінгвістичного компонента іншомовної професійно-комунікативної компетентності майбутнього фахівця. Автори визначають термінологічну компетентність, як здатність особистості оперувати професійною термінологією, що охоплює знання терміносистеми певної галузі, вміння адекватно використовувати терміни в різних ситуаціях професійного спілкування та готовність до безперервного поповнення свого термінологічного запасу [1]. Це здатність фахівця адекватно розуміти, інтерпретувати та використовувати спеціальні терміни у професійній діяльності.

До структури термінологічної компетентності входять такі компоненти:

- **Лінгвістичний:** знання етимології (латинських та грецьких коренів), словотвірних моделей та синтаксичних зв'язків.
- **Когнітивний:** розуміння наукових концептів, що стоять за термінами.
- **Діяльнісний:** вміння оперувати термінологією під час написання історій хвороби, складання індивідуальних планів реабілітації та спілкування з іноземними колегами [1].

У процесі навчання студенти спеціальності І7 Терапія та реабілітація стикаються з міждисциплінарною термінологією [6], яка охоплює:

1. Анатомо-фізіологічний блок: назви м'язів, суглобів, типів руху (наприклад, *abduction, circumduction, proprioception*).
2. Клінічний блок: назви патологій, симптомів та синдромів (наприклад, *spasticity, hemiparesis, gait disturbance*).
3. Інструментально-технічний блок: назви реабілітаційного обладнання та методик (наприклад, *goniometry, resistance bands, hydrotherapy*).
4. Професійно-процесуальний блок: терміни, пов'язані з оцінюванням стану пацієнта та постановкою цілей (наприклад, *ADL (Activities of Daily Living), outcome measures, long-term goals*).

Особливістю термінологічної системи терапії та реабілітації є значна кількість аббревіатур (*ADL (Activities of Daily Living), ROM (Range of Motion), PROM (Passive Range of Motion), AROM (Active Range of Motion), BP (Blood Pressure), HR (Heart Rate), Dx (Diagnosis), Hx (History), Sx (Symptoms), Pt (Patient), WNL (Within Normal Limits), SOB (Shortness of Breath), PT (Physical Therapy), OT (Occupational Therapy), PNF (Proprioceptive Neuromuscular Facilitation), TENS (Transcutaneous Electrical Nerve Stimulation), MET (Muscle Energy Technique), MDT (Mechanical Diagnosis and Therapy / McKenzie method), CBT (Cognitive Behavioral Therapy), PRE (Progressive Resistance Exercise), RICE (Rest, Ice, Compression, Elevation), GCS (Glasgow Coma Scale), MoCA (Montreal Cognitive Assessment), BBS (Berg Balance Scale), TUG (Timed Up and Go test), WHO (World Health Organization), WCPT (World Confederation for Physical Therapy / World Physiotherapy), ICF (International Classification of Functioning, Disability and Health), CPD (Continuing Professional Development), EBP (Evidence-Based Practice)*) [2; 5]. Важливо зазначити, що деякі з них є омонімами, наприклад *MS: Multiple Sclerosis* або *Musculoskeletal* або *Mitral Stenosis*; *PT: Physical Therapy* або *Patient* або *Posterior Tibial* або *PT artery* або *Prothrombin Time*, тому термінологічна компетентність передбачає вміння правильно дешифрувати їх залежно від контексту реабілітаційного втручання.

Не менш важливими є терміни епоніми *Bobath concept, Vojta therapy, McKenzie method, Kabat-Knott-Voss approach, PNF (Proprioceptive Neuromuscular Facilitation), Trendelenburg test, Lachman test, Tinetti scale, Barthel index, Glasgow coma scale, Babinski reflex, Romberg's test, De Quervain's tenosynovitis, Parkinson's disease, Hodgkin's lymphoma, Guillain-Barré syndrome, Frenkel's exercises, Thomas test, Phalen's maneuver, Neer's test, Thompson test, Brunnstrom approach, Feldenkrais method* та топоніми *Ottawa ankle rules, Lyme disease, West Nile virus, Swedish massage, Turkish bath, Swiss ball, Australian physiotherapy approach, Quebec back pain disability scale, Montreal cognitive assessment (MoCA), Newcastle stroke scale, Rocky Mountain spotted fever, Epsom salt, Nordic walking* [2; 3; 4].

Ефективне формування ТК вимагає відходу від механічного заучування слів на користь інтерактивних методів. У процесі роботи вважаємо за доцільне використовувати такі методи:

- **Когнітивно-візуальний:** використання ментальних карт (mind maps) для систематизації термінів. Наприклад, карта за темою "Joint Mobilization" допомагає візуалізувати зв'язки між типами маніпуляцій, показаннями та протипоказаннями.

- **Використання корпусів текстів:** робота з автентичними науковими базами (PubMed, Cochrane Library). Студенти аналізують контекстуальне вживання термінів у статтях про сучасні методи терапії, що сприяє розвитку «відчуття мови» [7].

- **Метод імітаційного моделювання (Role-play):** створення ситуацій «терапевт – пацієнт» або «терапевт – мультидисциплінарна команда». Це розвиває навички професійної комунікації, де термін вбудовується у живу мову.

У процесі формування термінологічної компетентності виділяють такі етапи [4, с. 248–255]:

1. **Пропедевтичний (ознайомчий):** робота з морфологією терміна. Вивчення префіксів (*hyper-*, *hypo-*, *dys-*) та суфіксів (*-itis*, *-osis*, *-algia*), що дозволяє студенту самостійно дешифрувати значення нових слів.

2. **Репродуктивно-тренувальний:** вправи на зіставлення, заповнення пропусків у клінічних кейсах, анотування.

3. **Продуктивно-творчий:** написання власного реабілітаційного протоколу англійською мовою, підготовка презентації кейсу (Case Study) або участь у дебатах щодо ефективності певного методу втручання.

Упровадження таких інструментів, як Quizlet (для створення флеш-карток), спеціалізованих глосаріїв (MedlinePlus) та великих мовних моделей (LLMs), дозволяє студентам отримувати більше користі та робить навчання більш персоналізованим.

Формування термінологічної компетентності у майбутніх терапевтів – це багатогранний процес, що виходить за межі простого перекладу. Це розвиток здатності мислити категоріями міжнародної професійної спільноти. Інтеграція сучасних методик викладання ESP (Case-based learning, CLIL) у поєднанні з акцентом на етимологію та контекстне вживання термінів дає змогу підготувати конкурентоспроможного фахівця, здатного до безперервного професійного розвитку на світовому рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бакум З.П., Пальчикова О.О., Костюк С.С. Навчання професійно орієнтованого англomовного спілкування майбутніх медиків : монографія. Кривий Ріг: Вид. Р.А. Козлов, 2015. 182 с.
2. Українські медичні аббревіатури : словник-довідник / Ф. Музика, О. Романчук, М. Данилевич, Р. Коваль, Г. Макух. Львів : Манускрипт, 2023. 108 с. ISBN 978-617-8364-06-9.
3. Романчук О., Данилевич М., Коваль Р., Свищ Л. Епоніми й топоніми у професійній комунікативній підготовці студентів спеціальності І7 Терапія та реабілітація. *Інноваційна педагогіка*. 2025. Вип. 82, Т. 2. С. 39–45. URL: https://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2025/82/part_2/9.pdf
4. Романчук О., Коваль Р., Свищ Л. Особливості викладання медичної термінології для студентів спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія в закладах вищої освіти України. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 60, Т. 3. С. 248–255. URL: https://www.aphn-journal.in.ua/archive/60_2023/part_3/40.pdf
5. Романчук О., Коваль Р. Особливості медичних аббревіатур в українській мові. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 57, Т. 3. С. 153–159. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/57-3-24>
6. Французько-український та українсько-французький словник термінології фізичної та реабілітаційної медицини / Р.С. Помірко, Р.С. Коваль, О.В. Романчук, О.І. Тиравська. Львів: Галицька видавнича спілка, 2019. 216 с.
7. Glendinning E. H., Holmström B. English in Medicine: A Course in Communication Skills. 3rd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 153 p.
8. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A learning-centred approach. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 183 p.
9. Standards of physical therapy practice: policy statement / World Physiotherapy. London, 2020. URL: <https://world.physio/sites/default/files/2020-07/PS-2020-Standards-of-practice.pdf>